

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet En europeisk åklagarmyndighet i Sverige
(SOU 2020:74)**

(Ju2020/04654)

Riksdagens ombudsmän (JO) har inbjudits att lämna synpunkter över betänkandet.

Enligt förordningen ska Eppos åklagare agera som åklagare i Sverige och ha samma befogenheter som svenska åklagare. Utredningens bedömning är att den tillsyn över åklagares verksamhet som JO, JK, riksåklagaren, överåklagare och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bedriver inte får omfatta de svenska åklagarna vid Eppo.

Jag begränsar mitt yttrande till frågan om Eppo-åklagarna ska undantas från JO:s tillsyn.

Vid sin analys lägger utredningen stor vikt vid art. 6.1 i Eppo-förordningen. Enligt artikeln ska Eppo vara oberoende och Eppos åklagare får varken be om eller ta emot instruktioner från någon person utanför myndigheten, någon av medlemsstaterna eller någon av unionens egna organ när de fullgör sina skyldigheter enligt Eppo-förordningen.

Bestämmelsen i art. 6.1 syftar till att förhindra en otillbörlig påverkan på Eppo-åklagare, något som den tillsyn som JO utövar naturligtvis inte kan sägas utgöra. Det oberoende i myndighetsutövning som finns för exempelvis åklagare i Sverige utgör inte på något sätt ett hinder mot en fristående tillsyn. Tvärtom kan tillsynen sägas utgöra en förutsättning för oberoendet. På motsvarande sätt anser jag att den straffrättsliga immuniteten för Eppos åklagare är ett argument för, och inte som utredningen ansett mot, att JO har tillsyn eftersom frånvaron av möjligheter till straffrättsliga ingripanden så långt möjligt behöver bli kompenserad. Jag vill också peka på att den finländska regeringen gjort bedömningen att Eppos oberoende inte sträcker sig så långt att nationell tillsyn skulle vara utesluten (se propositionen RP 184/2020 rd, s. 90 f.).

Tillsynen över dem som bistår Eppos åklagare i myndighetens operativa verksamhet ska dock enligt utredningens bedömning vara oförändrad. En sådan ordning innebär att tjänstemän som vidtar åtgärder på direktiv från Eppos åklagare kommer att stå under JO:s tillsyn medan det kommer att saknas möjligheter att agera mot den åklagare som har fattat det bakomliggande beslutet. Jag betraktar den oförändrade tillsynen i nu berörda avseenden som en självklarhet men kan samtidigt konstatera att detta också kan skapa en obalans som inte är bra.

Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är frågan om tillsyn av stor betydelse. JO:s tillsyn över åklagare har en lång tradition och kan, med utredningens ord, beskrivas som en hörnsten i tillsynen över statsförvaltningen. Det skulle därför innebära en stor principiell förändring om åklagarverksamhet som bedrivs i Sverige och enligt svensk lag undantogs från JO:s tillsyn. Jag är på det underlag som utredningen presenterat inte övertygad om att en sådan förändring är vare sig nödvändig eller lämplig. Mot den bakgrunden finns det ett behov av en både bredare och djupare analys av frågan än den som utredningen har gjort.

Det är angeläget att frågan om tillsyn får en tillfredsställande lösning om Sverige ska ansluta sig till Eppo.

Inför upprättandet av detta yttrande har jag samrått med chefsjustitieombudsmannen Elisabeth Rynning och med justitieombudsmannen Katarina Pålsson som har tillsyn över de allmänna domstolarna.

Per Lennerbrant

Ärendet har fördragits av Lovisa Cronstedt. Byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.